

VỀ MỘT ĐỊA CHỈ ĐÀO TẠO GIÁO VIÊN TIỂU HỌC TƯƠNG LAI

NGUYỄN KIM HỒNG*

1. Hướng tới một trường đại học đào tạo giáo viên tiểu học trong Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh

1.1. Khi nói về Khoa Giáo dục Tiểu học của Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, tôi luôn nghĩ các giảng viên ở đây đang có “đất diễn”. Mặc dù ra đời rất muộn so với các khoa khác, nhưng “đất diễn” khoa học của giảng viên Khoa Giáo dục Tiểu học “rộng lớn” hơn so với các khoa đào tạo giáo viên trung học phổ thông vốn đã có bề dày của kinh nghiệm nghiên cứu đào tạo, xây dựng và phát triển.

Nói ra điều này vì cho tới thời điểm Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh mở được mã ngành đào tạo giáo viên tiểu học, tháng 6 năm 1995, thì nhiều trường đại học sư phạm khác chưa có khoa đào tạo giáo viên tiểu học (trừ Trường Đại học Sư phạm Hà Nội). Hơn thế, giáo viên tiểu học là giáo viên đa môn, không phải là giáo viên đơn môn như giáo viên trung học phổ thông.

Khoa Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh được xây dựng và phát triển với sứ mạng: đào tạo và bồi dưỡng giáo viên tiểu học có trình độ đại học và sau đại học; tổ chức nghiên cứu về giáo dục tiểu học để phục vụ nhu cầu đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực chuyên môn nghiệp vụ giáo dục tiểu học cho giáo viên tiểu học, cán bộ quản lý giáo dục bậc tiểu học nhằm phục vụ cho sự nghiệp giáo dục và phát triển kinh tế - xã hội của Thành phố Hồ Chí Minh, các tỉnh thành phía Nam và cả nước.

Chất lượng tốt nghiệp, năng lực sử dụng tri thức, các kỹ năng nghề sư phạm và phẩm chất người giáo viên trong hoạt động thực tiễn là thước đo sự thành công của Khoa. Do đó, các chương trình đào tạo và nghiên cứu khoa học của Khoa phải luôn hướng đến việc đáp ứng nhu cầu nghề nghiệp của người học, đáp ứng nguồn nhân lực chất lượng cao cho sự nghiệp đổi mới nền giáo dục và đào tạo của đất nước.

1.2. Đội ngũ giảng viên của Khoa, ngoài việc đảm nhận khối lượng giờ trên lớp rất lớn, còn tập trung vào mũi nhọn thứ hai là công việc nghiên cứu khoa học. Khoa có những giảng viên có nhiều kinh nghiệm trong giảng dạy và say mê với nghiên cứu khoa học, là tác giả của nhiều giáo trình chuyên ngành đào tạo giáo viên tiểu học, tác giả sách giáo khoa tiểu học, có nhiều công trình nghiên cứu được giới thiệu trên các tạp chí chuyên ngành có uy tín; Khoa cũng có những giảng viên trẻ, được đào tạo bài bản từ nước ngoài về, đã có không ít bài đăng trên tạp chí quốc tế được xếp hạng ISI. Đó chính là những “chỗ dựa” và là động lực cho hoạt động nghiên cứu khoa học của giảng viên, nhất là với giảng viên trẻ và sinh viên.

* PGS TS, Hiệu trưởng Trường Đại học Sư phạm TPHCM; Email: nkhong1204@gmail.com

Những nghiên cứu về trẻ em trên thế giới đã có nhiều, nhưng ở Việt Nam chưa có bao nhiêu. Khoa Giáo dục Tiểu học có một đội ngũ giảng viên có những nghiên cứu, góp phần làm tăng thêm, phong phú hơn những nội dung cần nghiên cứu về tâm lý trẻ, về cách thức giảng dạy, tổ chức học tập cho học sinh bậc tiểu học. Theo tôi, các nghiên cứu của Khoa Giáo dục Tiểu học thời gian qua vẫn chủ yếu là các nghiên cứu về phương pháp dạy học giúp học trò học tốt hơn, thầy cô giảng dạy dễ hiểu hơn chứ chúng ta chưa có nhiều nghiên cứu về tâm lý học lứa tuổi học sinh tiểu học. Đây không chỉ là trách nhiệm của riêng các thầy cô Khoa Giáo dục Tiểu học mà còn là trách nhiệm của Khoa Tâm lý - Giáo dục và trách nhiệm điều hành sự phối hợp trong nghiên cứu liên khoa, liên ngành của lãnh đạo Trường.

Hướng tới những nghiên cứu ứng dụng có chất lượng cao về giáo dục tiểu học để có được những công bố ở những tạp chí quốc tế có uy tín là điều mà đội ngũ giảng viên của Khoa, nhất là những giảng viên trẻ cần phải hướng tới.

1.3. Nhu cầu của xã hội về đội ngũ giáo viên tiểu học có năng lực chuyên môn nghiệp vụ cao ngày một tăng; nhu cầu học ngành giáo dục tiểu học cũng rất cao. Ở Thành phố Hồ Chí Minh, ngoài Trường Đại học Sài Gòn còn có một đơn vị làm công việc cung cấp nguồn nhân lực giáo viên tiểu học cho Thành phố và các tỉnh thành phía Nam là Khoa Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh; và đây cũng chính là đơn vị đảm nhận nhiệm vụ đào tạo giáo viên tiểu học trình độ Thạc sĩ Giáo dục tiểu học. Vì thế, việc tăng cường đội ngũ giảng viên có trình độ chuyên môn cao cho Khoa là vô cùng cần thiết, nếu chúng ta muốn giữ vững vị trí này và hướng tới trong một vài năm tới, Khoa Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh sẽ là đơn vị đầu tiên ở phía Nam đảm nhiệm việc đào tạo trình độ Tiên sĩ cho bậc học nền tảng của giáo dục phổ thông.

Tôi nghĩ đến sự phát triển của Khoa, với nhu cầu người học như hiện nay, với quy mô ngày càng lớn, nếu có cơ chế trường trong trường, sao không nghĩ tới một Trường Giáo dục Tiểu học (kiểu các College trong University), trong Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh? Mô hình một trường đại học thành viên trong trường đại học lớn (viện đại học) là mô hình không lạ với cả chính giáo dục đại học Việt Nam từ trước những năm đổi mới. Tuy nhiên, để làm được điều này không thể chỉ có sự nỗ lực từ các cán bộ, giảng viên của Khoa, mà hơn thế, phải có sự lãnh đạo từ Bộ Giáo dục và Đào tạo và từ Ban Giám hiệu.

Song hành với việc nâng cao chất lượng đào tạo bằng tăng cường đội ngũ, đổi mới quy chế là việc xây dựng trường thực hành, xây dựng mạng lưới trường vệ tinh cho hoạt động thực hành rèn luyện nghiệp vụ sư phạm để nâng cao năng lực nghề nghiệp cho giáo sinh. Xây dựng trường thực hành cùng hệ thống trường vệ tinh giúp cho việc rèn luyện nghiệp vụ sư phạm và ứng dụng những nghiên cứu về giáo dục tiểu học là những nội dung mà Khoa đang được Trường chỉ dẫn hướng tới.

2. Đến sân chơi trong khuôn viên của một trường tiểu học

2.1. Cách đây hơn 20 năm, khi viết bài cho một hội thảo về vui chơi giải trí, tôi có nói đến việc thiếu các khu vui chơi giải trí ở Thành phố Hồ Chí Minh. Mơ ước về một khu vui chơi cho mọi người không chỉ là của riêng tôi mỗi ngày cuối tuần mà còn là mong ước của cả triệu gia đình sinh sống ở Thành phố Hồ Chí Minh và cả nước.

Trong bài viết, tôi có trích một đoạn trong tác phẩm Chí Phèo của nhà văn Nam Cao về việc ông tả những tàu lá chuối húng trắng. Sở dĩ có đoạn đó là vì tôi biết nhiều trẻ ở thành phố quen với ánh đèn điện hơn là ánh trăng và nhiều cháu ăn thịt bò, thịt heo (lợn), thịt gà, thịt ngan (vịt xiêm)... hàng ngày nhưng chưa bao giờ có cơ hội thấy những con vật ấy trong vườn, trong các trang trại... Đến nỗi, có không ít học sinh lớp 4, lớp 5, khi làm bài văn tả về ông nội, đã viết những câu như “nhà em có nuôi một ông nội”. Nếu những học sinh ấy sống ở vùng nông thôn, hoặc biết chút ít việc người ta “nuôi” gia súc, gia cầm thế nào thì chắc chắn các em đã không viết như thế.

Tôi cũng biết một trò chơi mà con trẻ rất thích cách đây cả vài chục năm (tôi không nhớ chính xác) là trò chơi nuôi gà trên máy tính (nghe đâu giờ đây còn có nhiều trò chơi trên smartphone và các thiết bị điện tử cầm tay khác), có những đứa trẻ đã khóc nức nở vì người lớn không nhắc chúng cho gà ăn đúng giờ để đến nỗi “thừa cân, béo phì”. Nhưng giá như bọn trẻ được trông thấy một con gà thực sự, được ôm chúng vào lòng và được cảm nhận bộ lông mượt mà của nó, thì chắc chắn các em sẽ yêu quý động vật hơn nhiều.

2.2. Vậy mà, sau hơn 20 năm, tôi vẫn chưa được thấy một sân chơi trong các trường học ở nước ta xứng đáng được gọi là sân chơi. Mặc dù nhà trường và gia đình đã cố gắng rất nhiều, trong việc cho học sinh đi tham quan thực tế, nhưng cũng vẫn còn có những cháu không thấy được đời sống thực của một con vật nuôi chứ nói gì là động vật hoang dã. Nếu như không có kênh truyền hình Discovery hoặc kênh Geography, thì chưa biết lúc nào các cháu mới có thể được thấy những con vật hoang dã đó.

Sân chơi là một nhu cầu có thật trong nhà trường nói chung, nhất là trong nhà trường tiểu học, mầm non. Khi tham quan các trường học phổ thông của các nước phát triển, chúng tôi thấy họ rất chú trọng đến sân chơi cho học sinh. Họ có đất rộng ư? Điều đó đúng nhưng không phải là tất cả. Hãy xem các trường học ở Hàn Quốc, Nhật Bản, Singapore, đất đai của họ không rộng như Úc, như Hoa Kỳ nhưng trong tất cả các trường học (mà tôi được đến tham quan) đều có sân chơi, trong khi hầu hết các trường tiểu học của chúng ta đều không có sân chơi cho học sinh, kể cả các trường tiểu học ở khu vực ngoại thành.

Trong một bài viết gần đây, tôi có kể một câu chuyện vui về giáo dục. Câu chuyện được tóm tắt thế này: “Nếu bạn được hỏi 3 điều cần thiết nhất cho con bạn thì bạn sẽ chọn những điều gì?” (câu hỏi dành cho phụ huynh học sinh tiểu học). Người được hỏi trả lời: “Sức khỏe, chăm ngoan và học giỏi”. Lại hỏi: “Nếu phải bỏ một trong 3, bạn bỏ điều nào?” Câu trả lời là *học giỏi!* Thế nếu cần bỏ đi điều nữa thì bạn bỏ điều nào? *Chăm ngoan* là điều được lựa chọn. Tôi đồng ý với câu trả lời của họ. Ai chẳng muốn con mình học giỏi nhưng trên thực tế, không phải mọi đứa trẻ đều có thể giỏi

như nhau, nhất là chỉ giới kiến thức (tâm lí học hiện đại khẳng định mỗi đứa trẻ là một phiên bản duy nhất). Vậy chỉ còn một phần không thể cắt bỏ, đó là *sức khỏe*. Giỏi mà phải nằm một chỗ do không có sức khỏe thì rất khổ, nếu may mắn được công hiến thì không sao, ngược lại chỉ làm khổ mình và khổ lây sang người khác. Cuộc sống, thời nào cũng thế, người già cần có sức khỏe, người trẻ càng cần phải hơn thế. Sân chơi chính là nơi giải trí lành mạnh mang đến sức khỏe cho con người (tất nhiên, người ta cũng còn có thể rèn luyện thể lực ở những nơi khác).

Nhìn lại sân chơi ở các trường tiểu học khu vực Thành phố Hồ Chí Minh và nhiều nơi khác (kể cả vùng nông thôn), sân chơi cho trẻ rất thiếu. Tôi không biết ở nước ta đã có bao nhiêu trường học có sân cho học sinh luyện tập bóng đá, hay nhỏ hơn là sân bóng chuyền, hồ bơi? Chắc là không nhiều! Trong khi nhìn ra các quốc gia láng giềng, không kể những quốc gia phát triển thì thấy trong tất cả các trường học của họ đều có sân chơi. Không có sân chơi, sân tập, chiến lược tăng cường thể chất cho học sinh của chúng ta khó có thể thực hiện.

Hiện nay và những năm trước mắt, việc yêu cầu mọi trường tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông trong khu vực nội thành có sân chơi cho trẻ là một điều “xa xỉ”, khó thực hiện. Nhưng chúng ta có quyền đòi hỏi những trường học ở khu vực ngoại ô, nông thôn, miền núi có sân chơi. Nếu không có sự quan tâm và những quy định bắt buộc cùng đầu tư của các cấp chính quyền thì chúng ta sẽ mãi mãi thiếu một không gian sinh hoạt vô cùng cần thiết cho trẻ em trong trường học.

Sân chơi trong trường học không chỉ là sân chơi thuần túy (mặc dù như thế cũng đã rất cần rồi) mà đây còn là nơi để thầy cô giáo và học sinh tiến hành các bài học, các sinh hoạt ngoại khóa cần thiết.

Trường thực hành sư phạm và hệ thống các trường vệ tinh giúp cho hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm tiểu học mà Khoa đang tiến hành xây dựng cũng cần chú ý đến xây dựng cả sân chơi. Bởi một lẽ đơn giản rằng sân chơi không chỉ là sân chơi, nhất là sân chơi ở các trường tiểu học và các trường mầm non.

TPHCM, tháng 6 năm 2015